

EINDELIJK EERBETOON AAN JOHANNA EN MARGARETHA #MeToo in de 13de eeuw

BRUGGE Woensdagavond stelde de Nederlandse schrijfster Thera Coppens in boekhandel De Reyghere haar boek 'Johanna en Margaretha' (uitgeverij Meulenhoff/Lannoo) voor, als start van een literaire tournee. Het is de eerste keer dat een historische studie gewijd wordt aan deze Vlaamse gravinnen, twee sterke vrouwen, die eeuwenlang door mannelijke geschiedschrijvers nagenoeg doodgezwegen werden.

DOOR STEFAN VANKERKHOVEN

“Ik ben geen feministe, maar ik begrijp niet dat niemand eerder op het idee gekomen is om een boek te wijden aan de 13de eeuwse Vlaamse gravinnen Johanna (1200-1244) en Margareta (1202-1280), die tevens prinsessen van Constantinopel waren”, zegt de Amsterdamse schrijfster Thera Coppens. Zij schreef eerder al succesvolle historische biografieën van 19de-eeuwse figuren en waagde zich voor het eerst aan middeleeuwse gravinnen. “De Nederlandse hoogleraar Frits van Oostrom bracht mij al in 1996 (!) op het idee bij de presentatie van zijn boek over *Maerlants Wereld* (de 13de eeuwse Damse dichter). Bijna twintig jaar bleef dat idee sudderen, vijf jaar geleden ben ik er eindelijk aan begonnen.”

KIPPENVEL

Thera Coppens is al jaren een fan van het Gruuthusemuseum en de Onze-Lieve-Vrouwekerk. Ter voorbereiding van haar boek was ze vaak te gast in Brugge. “Niet om oude teksten op te zoeken in het stadsarchief, want dat is digitaal ontsloten, maar om de *couleur locale* op te snuiven. Ik hou ervan om eeuwenoude stenen aan te raken. Ik kreeg kippenvel, toen ik in de kelder van het Burghotel afdaalde en de archeologische resten van de Sint-Donaaskathedraal voelde. Op die plek legden graaf Boudewijn IX en gravin Maria Van Champagne hun kruisvaartgelofte af. Ze wilden samen naar



Thera Coppens, met haar boek: “Johanna en Margaretha waren begeerde prooien.” (foto Davy Coghe)

het Heilig Land. Hun oudste dochter Johanna was amper één jaar oud en vlak voor de afreis bleek dat Maria zwanger was van haar tweede dochter Margaretha. Pas na de bevalling is ze afgereisd. Maria bezweek in Akko aan de pest, Boudewijn werd keizer van Constantinopel maar verdween spoorloos in 1205.”

“De levens van Johanna en Margaretha lezen als een #MeToo-verhaal”, vervolgt Thera Coppens. “Deze jonge erfgenames van het rijke Vlaanderen waren een begeerde prooi voor listige koningen

en corrupte pausen. Johanna moest op haar twaalfde trouwen met Ferrand van Portugal, Margareta werd toevertrouwd aan de Henegouwse ridder Burchard van Avesnes, die het tienjarig meisje verkrachtte. En dat voor een subdiaken!”

“Ze moesten huwen en zij kreeg met Burchard twee zonen, die ze omwille van hun vader heel haar leven haatte. Later trouwde zij met Willem van Dampierre, met wie zij nog vijf kinderen kreeg. Zij werd de stammoeder van vele Europese dynastieën.”

“In de 13de eeuw werden veel Europese landen geleid door sterke vrouwen. Johanna en Margaretha moesten opboksen tegen mannen die hun gezag niet aanvaardden en hen vernederden. Margareta kreeg ten onrechte de bijnaam *la noire*. Wist je dat zij het Belfort liet bouwen en het Begijnhof stichtte? Aan haar hof werd cultuur beleefd, het was de periode van literaire meesterwerken als *Reinaert de Vos* en *Floris en de Blancefleur*. Maar ja, de analfabete mannen gingen liever op kruistocht om te vechten...”